Rozhovor

KŘEHKÉ VZTAHY GENERACE „Z“

KAMIL KOPECKÝ, VYSOKOŠKOLSKÝ PEDAGOG, KOORDINÁTOR PROJEKTU E-BEZPEČÍ

Veronika Kudrnová
veronika.kudrnova@economia.cz

Intimní fotka zaslaná z nudy, romance nebo jen z touhy pochlubit se dospívajícím tělem může dítěti převrátit život naruby. Jak zrádné může být prostředí internetu? Pro dnešní děti je virtuální svět stejně reálný jako ten skutečný. Svět počítačových her je dětem z generace Z (narozeným od poloviny 90. let) bližší než hřiště za domem a sociální sítě samozřejmým místem komunikace s vrstevníky. V touze objevovat ale zapomínají na rizika, kterým se sdílením sexy fotek a videí na sociální síti zbytečně vystavují. „Děti, které takzvaný sexting provozují, se stávají často oběťmi kyberšikany ve formě vydírání a vyhrožování, které v řadě případů končí i zneužitím dítěte nebo jeho sebevraždou," říká Kamil Kopecký, koordinátor projektu prevence internetové kriminality E-Bezpečí.

HN: Do jaké míry je sexting u českých dětí rozšířen?
Sedm dětí ze sta ve věku 11 až 17 let někdy umístilo materiál, na kterém jsou částečně nebo úplně nahé, na internet. U jednoho dítěte z deseti to za něj udělal jeho „kamarád". Nemusí jít nutně o přítele v pravém slova smyslu, za falešným profilem na sociální síti se může skrývat kdokoliv. Počet případů kyberšikany podle našich opakovaných průzkumů významným způsobem neroste, ale mění se formy a způsoby útoků. Ačkoliv je nejrozšířenější formou kyberšikany stále ta verbální, posiluje kyberšikana s využitím vydírání právě pomocí intimních materiálů.

HN: Kolik případů sociálněpatologického chování v prostředí internetu ročně řešíte?
V projektu E-Bezpečí řešíme přibližně 270 případů ročně, naše poradenská databáze tak čítá více než 1200 evidovaných případů. Zhruba 40 procent z nich ohlásí samotné děti. Kontaktují nás také rodiče a učitelé. Mezi nejčastější případy patří únik intimního materiálu na internet či sexting samotný, dále pak různé formy kyberšikany. Zhruba 15 procent případů předáváme policii pro podezření ze spáchání trestného činu.

HN: Je kyberšikana závažnější než tradiční šikana?
Obě formy jsou nebezpečné a mohou ublížit. Psychická šikana spojená s fyzickým násilím může způsobit sebevraždu stejně jako vydírání prostřednictvím internetových služeb. Provozovat kyberšikanu je však velmi snadné. Na rozdíl od šikany, ve které musí existovat fyzická převaha útočníka nad obětí, u ní tyto rozdíly vzhledem k anonymitě uživatelů internetu mizí. Kyberšikana ale často provází tu tradiční. Rovněž je prokázáno, že u ní funguje přepínání rolí – z oběti kyberšikany se stávají útočníci a naopak.

HN: Podceňují rodiče dětí rizika virtuálního světa? Jak dobře funguje jejich osvěta?
Rodiče je velmi obtížné vzdělávat za situace, kdy neexistují celoplošné kampaně. Jen velmi málo rodičů se dostane na vzdělávací akce, které pořádáme. Řada z nich proto o rizicích internetu vůbec neví. Žijí pod vlivem mýtu, že když je jejich dítě doma a hraje si na počítači nebo s mobilním telefonem, je v bezpečí. Uvažují tak, že se aspoň nemůže chytit špatné party a brát třeba drogy. Tak to bohužel není.

HN: Jaké jsou jejich reakce po absolvování kurzu?
V řadě případů jsou šokováni, čemu všemu mohou být jejich děti vystaveny. Ptají se, jaké preventivní opatření mají doma zavést. Nejčastější dotazy jsou spojeny se sociální sítí Facebook. Kdy ho povolit a jaká pravidla zavést? Většina dětí totiž nedodržuje ani věkový limit pro vstup na Facebook (13 let), rodiče často ani nevědí, že takový limit vůbec existuje.

HN: Co nejlépe ochrání dítě před hrozbami internetu?
Nejlepší ochranou je prevence a informovanost. Proto jsou naše aktivity orientovány hlavně na všeobecnou primární prevenci, jejíž součástí je právě podrobná kazuistika. Na ní se děti učí, jak v daných situacích postupovat. Největší roli v procesu ochrany dítěte hraje rodič, který dítě ovlivňuje odmalička. Učitelé jsou rovněž důležitými články, které mohou prevenci a informovanost ve škole podpořit. To ovšem funguje spíše u mladších žáků než u počítačově gramotných dětí druhého stupně.

HN: Jak může rodič kontrolovat chování dítěte na internetu?
Rodičovská kontrola má několik fází – u malého dítěte rodič limituje obsah a čas, který dítě tráví na internetu, postupně s věkem dítěte přizpůsobuje i pravidla práce s počítačem. Samozřejmě u malých dětí je vhodné aplikovat různé rodičovské filtry na internetové vyhledávače, takže dítě nebude v kontaktu s pornografií a extremistickým obsahem. Dříve či později však musí dospět k vzájemné důvěře. Rodič musí věřit, že se jeho dítě na internetu bude chovat bezpečně. Dítě zase musí vědět, že může za rodičem přijít kdykoliv, když se dostane do problémů. Získávání důvěry je dlouhodobý proces, pokud rodič začne s dítětem pracovat až v pubertě, je jednoduše pozdě. Dítě ho už nebude respektovat a bude preferovat jako své vzory vrstevníky.

HN: Když se důvěra nenaváže, může to skončit tragicky?
Ano. V českém prostředí si vybavuji případ dívky, která v roce 2013 spáchala sebevraždu. Pachatel ji vydíral pomocí intimních fotografií, které mu poskytla. Případ není mediálně známý, rodiče oběti si nepřáli nechtěnou publicitu spojenou s touto tragédií. V zahraničí jsou ale zdokumentovány stovky takových případů, jejichž společným jmenovatelem je zneužití sociálních sítí (MySpace, Facebook, Ask.fm). Vzhledem k celkovému rozšíření kyberšikany jsou ale sebevraždy vrcholem pyramidy. Drtivá většina případů tragicky nekončí a situaci lze zvládnout.

HN: Oběťmi kyberšikany jsou i učitelé. Jak ti se mohou bránit?
Kyberšikana i jiné formy útoků na učitele jsou běžně rozšířené, často jde o nedomyšlené vtípky, které tvoří až 90 procent všech případů. Dítě se chtělo pobavit, ne ublížit. V řadě případů učitelé hlásí, že si o nich žáci vytvořili falešnou webovou stránku, falešný profil na sociální síti nebo že je třeba natočili mobilním telefonem a video sdílí na YouTube. Ročně naše poradna eviduje přibližně 20 až 30 případů tohoto typu. Lze je řešit formou kázeňských trestů, ale i občanskoprávní či trestněprávní žalobou. V Česku evidujeme také několik sebevražd učitelů, ke kterým došlo kvůli kyberšikaně a její eskalaci, ale opět jde o ojedinělé tragédie.

FOTO: HN – LUKÁŠ BÍBA

> „Kyberšikanu lze zvládnout. Drtivá většina případů nekončí tragicky.

HN: Poradna funguje díky přispění komerčních a nekomerčních partnerů. Jak se vám daří je získávat?
Spolupracujeme s celou řadou institucí. Mezi donátory patří ministerstvo vnitra, město Olomouc, Olomoucký kraj, ale i komerční sektor. Společnosti Seznam.cz, Vodafone a Google nás udržují v chodu. S každým komerčním partnerem realizujeme více projektů. Podporujeme třeba projekt Seznam se bezpečně! a děláme společné outdoorové preventivní aktivity pro děti i dospělé. Ve spolupráci s Googlem zase pracujeme na programu Webrangers, který je jakýmsi peer programem pro děti zaměřeným na bezpečné využívání internetu. Společně s Vodafonem a Nadací Vodafone organizujeme vzdělávací akce. S touto skupinou partnerů také každoročně realizujeme výzkumy, které monitorují rizikové jevy a jejich výskyt v Česku. Loni se mezi naše partnery připojilo také Aukro.cz, letos i IBM a právě dokončujeme partnerství s T-Mobilem. Ve všech těchto firmách jsme našli velmi dobré manažery, kteří mají o danou věc zájem.

Podpora při studiu

Budoucnost je ve vědě, i proto firmy podporují studenty

Ivana Gračková
autori@economia.cz

Spolupráce vysokých škol a firem při vyhledávání zajímavých témat diplomových a disertačních prací, studentský výzkum realizovaný na pracovišti konkrétní firmy, spolupráce podniku s mladými lidmi už během jejich studia a podpora formou stipendií, to vše už pomalu patří ke standardu. Firmy začínají vymýšlet čím dál sofistikovanější programy na podporu mladých talentovaných studentů, kteří jsou schopni přicházet s inovacemi a novými myšlenkami. Zdaleka už nejsou nejdůležitější jen objemy peněz, ale ve které se děti vzdělávají podle programu Začít spolu a ve výuce je navíc přítomna rodilá mluvčí z Kanady. „V září 2016 budeme otevírat základní školu Erudio, kde se bude klást důraz na individuální přístup k žákům a rozvoj jejich talentu. Od první třídy se žáci budou učit angličtinu s rodilým mluvčím, samozřejmostí bude využití inovativních metod ve výuce a důraz na přírodní a technické vědy," uzavřela Kristýna Odvárková.

> „Programování, které rozvíjí logické myšlení, ale i kreativitu, se učí jen zhruba na desetině škol.

skému kraji, potažmo z Brna. „Brno je jedním z důležitých technologických center České republiky, což potvrzuje i velký zájem o kurzy programování. Rodiče i školy si velmi dobře uvědomují, že šance na uplatnění v oblasti IT je zde vysoká," vysvětlila Lenka Čábelová, PR manažerka společnosti Microsoft, která projekt organizuje spolu s Nadací Charty 77 – Kontem Bariéry, Czech ICT Alliancí a sdružením Czechitas. „Programování, které rozvíjí logické myšlení, ale i kreativitu, se učí jen zhruba na desetině škol," doplnila Čábelová. První ročník Akademie programování skončil v červnu, další už se připravuje.

týmů a špičkoví výzkumní pracovníci jsou jejich externími školiteli," vysvětluje Kristýna Odvárková, mluvčí společnosti Contipro. Holding se více než dvacet let zabývá výzkumem, vývojem a biotechnologickou výrobou aktivních látek pro kosmetický a farmaceutický průmysl. Vzdělávání studentů se věnuje od roku 2011, těm, kteří se při stáži osvědčí, nabízí trvalý pracovní poměr.

Na středoškolské studenty cílí Contipro svým programem Fybich, jehož pátý ročník odstartuje v září. „Studenti středních škol k nám jezdí osmkrát za školní rok na sobotní přednášky z fyziky, biologie a chemie a v červenci se pak mohou zúčastnit letní školy s vy-

Finanční podpora na projekty
Úspěšný je také vzdělávací program SmartUp, díky kterému mohou mladí lidé získat finanční podporu svého veřejně prospěšného projektu a také kách www.o2smartup.cz," upozornila Lucie Pecháčková, tisková mluvčí společnosti O2. „Při výběru klademe důraz na originalitu nápadu a jeho potenciál k dalšímu rozvoji," doplnil Ctirad Lolek, předseda správní rady Nadace O2.

Fond pro mladé inovátory
Najít a sofistikovaně podpořit mladé inovátory se učí už i samotné vysoké školy. Univerzita Palackého v Olomouci vytvořila letos na začátku léta kvůli podpoře mladých inovátorů speciální Nadační fond. „Fond podporuje významné vědecko-výzkumné a umělecké projekty talentovaných studentů univerzity, včetně studen-